

Zelená dohoda (Green Deal) pro Evropu českýma očima

Rozhovor se členem představenstva Agrární komory ČR Zdeňkem Janděskem

Evropská unie v loňském roce přijala Zelenou dohodu pro Evropu neboli European Green Deal, jejímž cílem je dosáhnout uhlíkové neutrality v Evropě do roku 2050. Do jaké míry to, podle vás, ovlivní budoucnost evropského zemědělství?

Přirozeně, že značně, neboť řada opatření, která jsou nyní Evropskou komisí, a zejména Evropským parlamentem, prosazována, budou mít v řadě oblastí zemědělské a potravinářské výroby spíše negativní vliv, neboť výsledkem této strategie na příštích 30 let bude omezení zemědělské a potravinové produkce. A to není z hlediska dalšího vývoje lidstva pozitivní zpráva.

Asi se ptáte, proč o tom takto hovořím? Víte, světová populace činí dnes více než 7,5 miliardy obyvatel planety. Lidé se v tzv. třetích zemích, to je v Africe, Asii i v Latinské Americe, velmi razantně množí. Příkladem může být Nigérie, dnes má 206 milionů obyvatel, přitom v roce 2000 byl počet jejich obyvatel na úrovni cca 120 milionů. Podle řady expertů bude v letech 2050 až 2055 naši planetu obývat cca 10 miliard obyvatel. Přitom nejvíce roste počet obyvatel tam, kde je zemědělská výroba náročná a nedostatečná. A přitom se dá říci, že klesá výměra zemědělské půdy na obyvatele planety, nyní cca 0,19 ha na hlavu. Odhaduje se, že v roce 2050 to bude 0,15 ha na hlavu. To přirozeně bude mít vliv na zemědělství a produkci potravin.

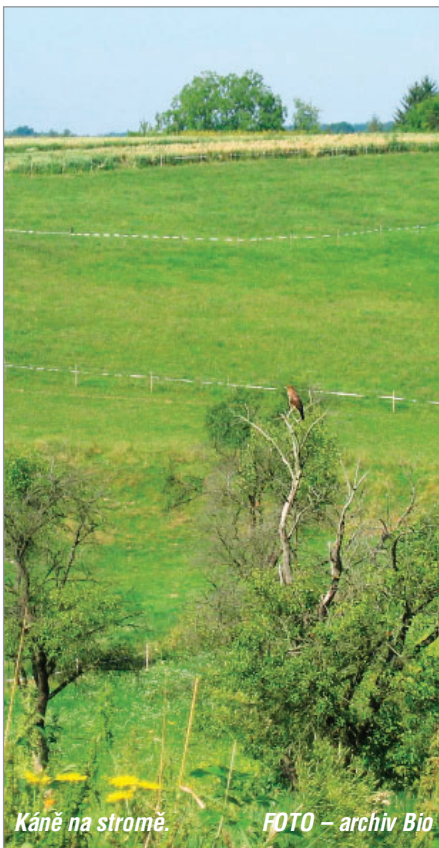
Mnoho lidí ve světě si ani neuvědomuje, že jak roste ekonomika v řadě zemí světa, tak přirozeně roste i střední třída. Hlavně je to v Asii, tedy v Číně, Indii a Indonésii. V roce 2050 v těchto třech zemích by mělo být až 3,5 miliardy obyvatel. Odborníci předpokládají, že v těchto zemích se bude pohybovat ve střední třídě až 70 % jejich obyvatel. To jsou lidé, kteří mají podstatně vyšší kupní sílu. Co tito lidé budou chtít? V první řadě zajistit dostatek kvalitních potravin, což nebude jednoduchou záležitostí.

Jak lze tedy zajistit dostatek potravin pro lidi žijící na naší planetě?

Vysokou produktivitou práce, koncentrací výroby a její ekonomickou efektivností. Ostatně tyto zásady se běžně uplatňují v průmyslové výrobě a platí to i pro zemědělství a potravinářství, a to v plném rozsahu. Přitom tyto zásady jsou v naší společnosti, a hlavně v Evropské unii, napadány. Zejména se na tom, pod zámkou ochrany životního prostředí,

podílejí i různé »zelené« iniciativy, které jsou v podstatě iniciátory Zelené dohody pro Evropu, což je sice krásná myšlenka, ale bez odborných znalostí a vědomostí jejich tvůrců a nositelů, její efekt bude nulový.

Vrátím se teď k argumentům, které zasílají lidé z praxe, k nimž se řadím i já. Po celý život se pohybuji v zemědělství a přitom již řadu let řídím velký zemědělský podnik, akciovou společnost Rabbit Trhový Štěpánov. Mimochodem, vidím to i při svých zahraničních cestách, jak se uplatňuje zemědělská výroba jinde ve světě. Potvrdit to může nejen řada našich odborníků z praxe, ale i z oblasti výzkumu a vysokých škol. Základní zákonitosti růs-

tu zemědělské výroby respektují hlavně státy mimo EU. To je například USA, Izrael, Brazílie, Argentina, Austrálie, Nový Zéland a další země. Kdežto v EU, pod roškovou ochrany životního prostředí, je uplatňována politika, jak zajistit západoevropským zemím možnost expandovat do střední a východní Evropy, to je do zemí, které přistoupily do EU v roce 2004 a později. To znamená, že nadprodukcí potravin uplatňují staré země, dnes už jenom EU 14, které ji prodávají v nových členských zemích EU. Díky vysokým dotacím, které jsou, díky jejich vládám, několikanásobně vyšší, než je tomu v nových zemích EU, tak tuto svoji nadprodukcí prodávají za velmi nízké ceny. Díky těmto

nekalým praktikám úspěšně konkurují tuzemské produkci zemědělců.

Jak to tedy dělají například v USA?

Ve Spojených státech každý rok navyšují velikost jejich zemědělských a potravinářských podniků, protože jenom u nich lze uplatnit zajímavé výrobní technologie a moderní strojní zařízení. To vede ke zvýšení objemu produkce a zlepšení efektivnosti. Například v USA produkují 150 metrů kukuřice na hektar, zatímco v EU je to jen 75 metrů. Takže díky vyššímu objemu produkce je také lacinější a může mnohem úspěšněji konkurovat na světových trzích. Obdobně k vysoké intenzitě zemědělské výroby přistupují v Izraeli, Brazílii, Argentině, Austrálii a Novém Zélandu. Zkrátka, v těchto zemích dobře vědí, že koncentrace výroby zajišťuje tamním farmářům úspěch!

Vraťme se do Evropy. Evropská unie hlásá, že má Společnou zemědělskou politiku a jednotný trh. Jak to tedy je?

Na základě našich zkušeností mohu s plným svědomím říci, že ani jedno neexistuje. Uvedu několik konkrétních příkladů. Například podpory na plochu, tedy na hektar zemědělské půdy, jsou u starých zemí EU 14 v průměru až 1,7krát vyšší, a někdy i čtyřikrát. Například v Lotyšsku je to 94 eur na hektar, zatímco v Belgii 400 eur na hektar zemědělské půdy. *Český zemědělec nedosahuje ani průměrné sazby platby na hektar v EU.* Kofinancování programu rozvoje venkova, což jsou finance z národních rozpočtů, je v průměru dvakrát vyšší u starých zemí než u nově přistoupivších zemí, někdy i více. Například Slovensko má povoleno kofinancovat své zemědělství ve výši 25 % z národních prostředků, u České republiky je to 35 %, ale Rakousko platí až 100 % prostředků z národního rozpočtu. Tyto údaje jen potvrzují, že dotace jsou nevyrovnané. A ty národní jsou cca až čtyřikrát vyšší u starých zemí EU oproti novým.

Takže jsme se dostali do situace, že i když umíme hospodařit, i když máme sebelepší výsledky – a ty máme, neboť Česká republika se u základních komodit řadí mezi ty nejlepší – není nám umožněno prodat vlastní produkci doma. Pokud jde o produkci mléka, tak jsme na čtvrtém místě v Evropě a na pátém na světě. O kvalitě u nás vyráběného mléka ani nemluvíme. Kontrola kvality je u nás totiž vynikající, lepší, než je v jiných státech. Stejná situace se vyskytuje u vepřového masa, u drůbeže a také u vajec.

Říkám si, že pokud se nezmění základní politika EU, *nastane v České republice značný problém, protože přestože máme vynikající podmínky pro zemědělskou výrobu, budeme muset nakonec živočišnou výrobu u nás postupně ukončit.* ➡

Obdobně jsou na tom i další nově přistoupivší země, jako je například Slovensko, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko. Přičemž všechny tyto státy mají velmi dobré přírodní podmínky k produkci základních potravin, ale z důvodů *likvidačních podmínek v rámci tzv. Společné zemědělské politiky EU a tzv. jednotného trhu poklesla jejich zemědělská produkce na polovinu*, ale v některých komoditách i více.

Můžete své tvrzení něčím doložit?

Opět uvedu několik příkladů. Vždyť například Slovensko produkuje vlastními zemědělskými podniky jenom 15 % vepřového masa, další produkci zabezpečují zahraniční podniky na území Slovenska, a přesto se více než 64 % spotřeby vepřového masa musí dovážet ze zahraničí. To je téměř katastrofální stav! Vezměte si také Bulhary nebo Rumuny. Ti dovážejí více než 50 % ovoce, které jejich občané spotřebují. Výsledkem současné situace je skutečnost, že stovky tisíc lidí ze zemědělství v nových zemích EU se přesunuly do montoven či na pole nebo do stájí ve starých zemích EU, a to jako levná námezdní síla, zejména při sklizni ovoce a zeleniny. Mimochodem, letos to bylo vidět i z hlediska pandemie koronaviru, která vytvořila situaci, kdy kvůli uzavření hranic nemohli nastoupit pracovníci z Bulharska, Rumunska a jiných zemí mimo EU. Zkrátka, místo, aby tito lidé pracovali doma na úrodných půdách, je zde vytvořen takový systém, že jsou tito lidé využíváni jako velmi levná síla.

Musím zdůraznit, že takto jsem si nikdy nepředstavoval silnou EU, která může konkurovat světovým velmocem, jako je Čína, USA a další země v potravinářském průmyslu. Pokud to půjde dál, a současné tendence v EU tomu nadále nasvědčují, spláchnou naši, ale nakonec i ostatní evropské země zemědělci nad výdělkem. Toto lidové rčení naprosto přesně vystihuje současnost, a především budoucnost evropského zemědělství, kdy díky naprosto neuváženému prosazování různých ekologických tendencí, a to bez jejich odborné analýzy, evropské zemědělství postupně

ztratí konkurenceschopnost vůči takovým potravinářským gigantům, jako jsou Spojené státy, Izrael, Brazílie, Argentina, Austrálie a Nový Zéland. Za pár let se tomu budou všichni v EU divit, jenže už bude pozdě na nějakou nápravu situace.

Mluvíme zde za české zemědělce. Jde nám o to, že v EU se nyní velmi razantně hovoří o uhlíkové stopě, *přičemž nikomu ve vrcholných orgánech EU nevádí, že miliony kamionů ročně přepravují základní potraviny z jednoho místa Evropy na jiné místo*, a klidně až na úplně jiném konci evropského kontinentu. Přitom je to často do míst, kde si zdejší zemědělci dokáží tuto dováženou produkci ovoce a zeleniny či produktů živočišné výroby vyprodukovat sami, tedy bez dopravy i za levnější peníze. Zajímavé je, že na tuto skutečnost ochránci životního prostředí v Bruselu i jinde vůbec nepoukazují.

Mohl byste našim čtenářům vysvětlit, co si mají představit pod pojmem Zelený úděl?

Evropská unie v loňském roce přijala tzv. Zelenou dohodu pro Evropu neboli European Green Deal, v němž vytyčila strategii dalšího směřování EU z hlediska ochrany životního prostředí, to je dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2050. Problém spočívá ovšem v tom, že se požadují věci, které nemají nic společného s životní realitou. Například je stanoveno *snížit užívání průmyslových hnojiv o 30 %, přičemž Česká republika používá 124 kg čistých živin na hektar, zatímco v Belgii je to téměř 300 kg živin na hektar, a přitom v Irsku dokonce více než 500 kg*. To je mnohem víc, než u nás.

Když si vezmete snížení o 30 %, tak u západoevropských zemí tamním farmářům zbude ještě hodně, ale u českých zemědělců by to ohrozilo základní hospodaření na půdě a v konečném důsledku by to vedlo ke ztrátě humusu, půda nebude schopna zadržovat vodu, vzduch, ztratí organickou hmotu a to už je jen krůček k její totální degradaci. Pak můžeme zapomenout na biodiverzitu. To by se samozřejmě odrazilo i v samotné produkci rostlinných

a živočišných komodit a potravin. Obdobných »opatření« obsahuje strategie Green Deal nemálo. Přitom všude má Česká republika několikanásobně nižší spotřebu, než je tomu v původních, západoevropských zemích.

Jak jsem již zmínil, tato politika nepoměru je například i u dotací. Pár příkladů jsem již uvedl. Dá se ovšem říci, že pokud jde o zemědělství, kdyby nebyly dotace, máme výsledky práce na minimálně stejné úrovni, jako například Francouzi či Dánové nebo Nizozemci, a přitom v řadě případů dosahujeme i přes nerovné podmínky ještě lepších výsledků. Navíc oproti nim máme levnější pracovní sílu, takže by naši zemědělci byli více konkurenceschopní. Této skutečnosti jsou si v Bruselu naprosto dobře vědomi. Proto také nikdo v EU politiku dotací asi nezruší.

Jenom dodám, že těch příkladů, co všechno Zelená dohoda pro Evropu hodlá omezit, je povícero. Podstatné pro nás, pro zemědělce, je to, že se její hlavní zásady mají rovněž promítnout do připravované nové Společné zemědělské politiky EU na léta 2021–2027, což je v podstatě určitá forma nařízení pro naše zemědělce, aby uplatňovali všechny tyto aspekty »zelené politiky« EU, byť k ní mají řadu vážných výhrad, a to z odborného hlediska. Nejhorší na tom je, že současná hospodářská politika EU přivádí naše zemědělství k obrovské extenzitě, a to jsme již zase u toho, že v USA a dalších vyspělých zemích se naopak podporuje velmi intenzivní zemědělská výroba.

Dá se říci, že se v tomto případě opět ukazuje, že zemědělskou politiku EU připravují lidé, kteří nemají základní znalosti nejen o zemědělské výrobě, ale ani o zákonitostech ekonomiky. Tuto jejich politiku extenzity je nutno odmítnout. Na tuto neblahou situaci možné ztráty konkurenceschopnosti evropských farmářů, je potřebné neustále upozorňovat, a to především zdola, od samotných zemědělců.

Miroslav SVOBODA
Haló noviny 2. 2. 2021
FOTO – Sylva Horáková

